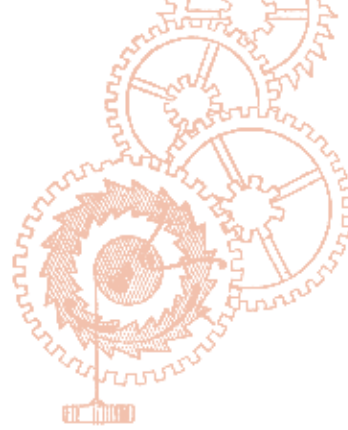

Esklabo, sultan eta gurutzaden garaile

NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA

Kairo, 1250eko maiatzaren 2a. Shajar Al-Durr Egiptoko sultan izendatu zuten. Ez zen emakumezko lehen sultana izan; urte batzuk lehenago, 1236an, Raziak Delhi-ko sultan kargua hartu zuen. Baina esklabo izatetik agintari gorena izatea lortu zuen lehena izan zen.

Ez dakigu bere jatorrizko izena, ezta noiz eta non jaio zen ere. Historialari musulman batzuek zioten beduinoa, greziarra edo turkiarra zela, eta jatorri armeniarra ere aipatu zuen bateren batek. 1230eko hamarkadan As-Salih Egiptoko sultanaren semeak esklabo gisa erosi zuela dakigu eta bere haremean sartu zuela.

Al-Kalim sultana 1237an hil zenean, As-Salihek ez zuen boterea berehala lortuko. Anaia zaharraren eta osabaren esku zeuden, hurrenez hurren, Egipto eta Damasko, eta As-Salihi desertu zati bat besterik ez zion utzi. Senideen aurka altxatu zen orduan As-Salih eta 1240an garaipena lortu eta Kairon sultan titulua eskuratu zuen. Ordurako Shajar Al-Durr haremeko kuttuna zen, eta urte berean seme bat izan eta ezkondu egin ziren. Baina Shajar sultan berriaren bigarren emaztea zen, seme zaharragoak bazituen eta, beraz, Shajarren semeak aukera gutxi izango zituen sultan izateko. Eta amak, jakina, are gutxiago.

Boterea lortuta ere, arerio asko zeuzkan sultanak kanpoan nahiz barruan, eta egonkortasunaren izenean, mertzenario mamelukoak kontratatu zituen. Tentsioa areagotzea eragingo zuen horrek eta, besteak beste, aitak kristauekin lortutako bakea haustea eragin zuen. Hala, Luis IX.a Frantziakoak beste gurutzada bat, zazpi-garrena, antolatzea erabaki zuen. Helburua ez zen Lur Santua izango; Niloren delta konkistatuko zuten lehenik, aurrerago azken jomugara iristeko estrategia gisa.

1249an, gurutzatuak Egiptoko kostaldera iritsi zirenean, As-Salih Damaskon zegoen, siriarren altxamendua itzaltzeko ahaleginetan. Sultana gaixorik zegoen gainera eta Kairora bidean hil zen tuberkulosiak jota. Baina gertuko gutxi

Shajar Al-Durren hilketak, Asmaa Khoury.

batzuek soilik zekiten gertatutakoa eta Shajar emazteak heriotzaren berri inori ez ematea erabaki zuen. Egiptoarrak ezegonkortzea eta kristauak indartzea saihestu nahi zuen.

Isilean, aginduak eta dokumentuak senar hilaren izenean sinatuz, kristauen aurkako kontraerasoa antolatu zuen mamelukoekin batera, baita ederki egin ere. Al Mansurah hirian lehenik eta Fariskur-reko guduan gero, Shajarrek gurutzatuak mendean hartu zituen guztiz, eta Luis IX.a bera preso hartu zuen. Orduan bai, sultanaren heriotzaren berri eman zuen eta, aurreikusi bezala, Turanshah, As-Salihen lehen emaztearen semea, izendatu zuten sultan. Gutxi iraun zuen boterean: mamelukoak ez zeuden gustura Turanshahen lehen erabakiekin –mamelukoei karguak kendu zizkien, lagunei emateko– eta gainera Shajarren gobernatzeko gaitasunaz jabetuta zeuden ordurako. Turanshah 1250ean bertan hil zuten, eta Shajar Al-Durr sultan izendatu.

Luis IX.a askatu zuen erreskate handi baten truke eta Egipto oparotasunaren bidean jartzen hasi zen. Baina, kontrol politikoa eta ekonomikoa eskutan, agintaritzaren erlijiosoaren oniritzirik ez zuten lortu. Bagdadeko kalifak atzera bota zuen emakumearen izendapena, eta sul-

tangoak hiru hilabete besterik ez zion iraun, teoriarik behintzat. Shajar mamelukoaren komandante Aybak-ekin ezkondu zen, senarrak hartu zuen sultan titulua eta, praktikan, emazteak gobernatu zuen beste zazpi urtez.

Shajar Aybaken bigarren emaztea zen. Berritoki ere, haren seme zaharrena izango zen oinordekoa, ez Shajarrekin izango zuena. Horregatik, Shajarrek eskatu zion lehen emaztearekin dibortziazteko, esku-bide guztiak gal zitzaizkien. Aybakek ez zion jaramonik egin, eta Shajarrek senarra ezkutuan hil zezaten agindu zuen. Umm Ali lehen emazteak konspirazioa deskribitu zuenean, bere bizitza eta semearena arriskuan ikusita, bere aldeko zerbitzariak bildu zituen. Shajar Al-Durren gelara joan ziren eta kolpeka hil zuten. Diotenez, esklabo eta sultan izandako emakumearen gorpua dorre batetik jaurti zuten eta lurtean botata utzi zuten hiru egunez, gizakien eta beste animalia sarraskijale batzuen mende. Baina, azkenean, oraindik zutik dagoen mausoleo eder batean ehortzi zuten, Ibn-Tulungo meskitatik gertu. Barruan, Konstantinoplaitik propio ekarritako artistek egindako mosaiko bat dago, nakarrez apaindutako zuhaitz bat, Shajar Al-Durr izenak “perlazko zuhaitza” esan nahi baitu. ●